

Conservator pacis per totum imperium

561, 556, 555 a 554 let

aneb s velkým časovým předstihem před naším vstupem do Evropské unie
a naší utěšenou současností

Co se pod uvedenými čísly v titulku skrývá? Jedná se o výročí vázající se k roku 2019, kdy si připomínáme 15 let od našeho vstupu do Evropské unie. Jednotlivá výročí spojuje jméno velmi pozoruhodné osobnosti, a to českého krále Jiřího z Poděbrad, který s projektem evropského společenství, přišel jako první.

Letos v březnu uplynulo a v měsíci květnu uplyne **561 let** od zajímavé události, kdy byl **2. března 1458** zvolen 18. českým králem český šlechtic z rodu pánů z Kunštátu a Poděbrad a dne **7. května 1458** slavnostně korunován v katedrále sv. Víta. Na trůn se tak dostává velmi netradičně, poprvé a naposledy v našich dějinách, panovník mimo královské dynastie. Volba nebyla tak idylická a jednoznačná, jak se nám ji snaží zprostředkovat známý obraz od Václava Brožíka visící na staroměstské radnici v Praze. Není divu. Doba po husitské

revoluci byla velmi rozjitřená a Jiří z Poděbrad se stává králem dvojího lidu, a to s vyznáním přijímání pod obojí – kališníků a pod jednou – katolíků. Zvolen byl jen českým sněmem, zatímco Morava, Lužice a Slezsko se stavěly k volbě Jiřího ve svých hlavních baštách, v Brně, Olomouci, Jihlavě, Znojmu a Vratislavi, velmi odmítavě. Jiří se stává tedy králem ve složité vnitrostátní situaci, jak jen si lze před-

stavit. Do toho se za jeho vlády vystřídají tři papežové, což bude mít pro Jiřího fatální následky. Jako představitel kališníků se samozřejmě postaví na stranu hájení vydobytých kom-paktát, která stavěla přijímání pod obojí na roveň přijímání pod jednou. To mu vynese

poněkud zavádějící přídomek Husitský král, který do povědomí národa sugestivně vloží mistr Alois Jirásek.

Jiří však svojí vynikající diplomacií, spolu s rozhodností použít sílu, kde diplomacie selže, velmi brzy po volbě králem dokáže zkonsolidovat poměry v zemi a docílit uznání své korunovace jak doma, tak v zahraničí. Dokonce papež Pius II. v naději, že Jiří nakonec bude poslušným synem církve, neboť dokázal získat uznání i od císaře Fridricha III., nabádá poslední odpůrce Vratislavské, aby Jiřího uznali svým králem. Samozřejmě, že k tehdejší politice běžně patří upevňování pozice příbuzenskými svazky a tady má Jiří, díky svým početným dětem, velké možnosti, které také dokonale využije. Sam jde příkladem a jeho dvě manželky jsou z tábora katolického.

Tímto připomenutím uvedených výročí se však nechci pouštět do historické práce o Jiřím z Poděbrad. Těch existuje dlouhá řada a od renomovaných historiků, kam bych se rozhodně netroufl řadit. Loňské kulaté 560. výročí Jiřího korunovace ostatně bylo na naše poměry připomenuto poměrně výrazně.

Ta druhá událost, od které letos uplyne **556 let** nebyla naopak v loňském roce připomenuta vůbec, nebo jsem její připomenutí nezaznamenal, ač od ní uplynulo magických 555 let. Tak třeba se tak stane letos v souvislosti s halasným připomínáním 15 let našeho vstupu do EU. A čeho se uvedené výročí týká? Velmi zajímavé iniciativy českého krále Jiřího z Poděbrad, který se EU velmi dotýká a nejen ji, jak si uvedeme níže.

Před 556 lety se píše rok **1463(!)**, kdy Jiří posílá polskému králi jako prvnímu své úžasné návrhy předbíhající jeho dobu cca o 500 let, a kterými si Jiří vyslouží ono označení **Conservator pacis per totum imperium**, tedy obránce míru po celé říši.

Jeho návrhy jednak svědčí o upevněném politickém postavení a významu českého krále mezi evropskými panovníky, stejně tak, jako o jeho velkých diplomatických schopnostech. Vlastní dokument je psán latinsky. Obsahuje úvod a 23 článků. Jiří z Poděbrad v něm navrhuje zřídit organizaci států, které by mezi sebou neválčily, ale všechny konflikty řešily mírovou cestou. Podíváme-li se podrobněji na některé body Jiřího mírových návrhů, musíme v úžasu stanout nad tím, co již tehdy Jiří navrhoval:

- valné shromáždění delegátů
- radu panovníků
- mezinárodní soud
- sekretariát (řečeno dnešní terminologií)
- společnou pokladnu
- společnou měnu
- znak organizace
- společné právo pro všechny zúčastněné země

Nepřipomíná vám to něco? Je to vlastně zárodek pozdější OSN či NATO, ale daleko spíše dnešní EU.

Podrobně si všechny Jiřího návrhy můžete přečíst [ZDE](#) i s porovnáním k dnešním výše jmenovaným institucím.

OSN svoji inspiraci Jiřím přiznala vydáním upomínkové plakety v šedesátých letech minulého století. EU Jiřího přehlíží a zatím jí nestál za nějaké výrazné připomenutí. Že by se obávala, aby Jiřího návrhy nebyly naplněny absolutně? Společenství je naplňuje jen z části. Největší vinu na tom, že se o Jiřím příliš nemluví mají, dle mého názoru, především čeští europoslanci, kteří nedokáží využít ke zviditelnění České republiky našich velkých, vpravdě evropských, osobností, které utvářely naše společné evropské dějiny. Snad se to zlepší při našem příštím předsednictví EU v r. 2022. Alespoň o něčem takovém vláda cosi prohlásila.

A jak Jiřího návrh dopadl? Polským králem byl přijat vlažně a tak Jiří posílá poselství k francouzskému králi Ludvíku XI. vedené Albrechtem Kostkou z Postupic.

A to se dostáváme k třetímu avizovanému výročí. Pan Kostka z Postupic vyjíždí z Prahy do Francie **16. května 1464** tedy před **555 lety**. Ani o tomto výročí, sestaveném třemi stejnými číslicemi, nenajdete v našem mediálním prostoru ani zmínku. Přitom smlouva, která při něm vznikla patří k jedné z našich nejvzácnějších dochovaných písemných památek.

Více o tomto poselství a jak dopadlo, najdete [ZDE](#).

Protože výsledek jednání s francouzským králem nebyl zcela podle Jiřího představ, i když výsledek nebyl bezvýznamný, vysílá král do třetice nové velké poselství vedené jeho švagrem Lvem z Rožmitála, které vyjíždí z Prahy **23. 11. 1465**, tedy před **554. lety**. Poselstvo při dvouleté cestě po Evropě navštíví mnoho evropských dvorů a všude Jiřího návrh předkládá. Obří diplomatická mise do střední a západní Evropy měla i další cíl, a to prezentovat České království jako již konsolidovaný stát, kterého se není třeba obávat a který, i přes jiné vyznání panovníka, patří do křesťanské Evropy a po odeznění husitských válek, je opět její plnohodnotnou součástí. V době vlády Jiřího z Poděbrad vidím mnohé podobnosti s dobou naší. Pro porovnání mi snad odpustíte menší exkurs do dobových reálií. Neděste se, jen velmi heslovitě.

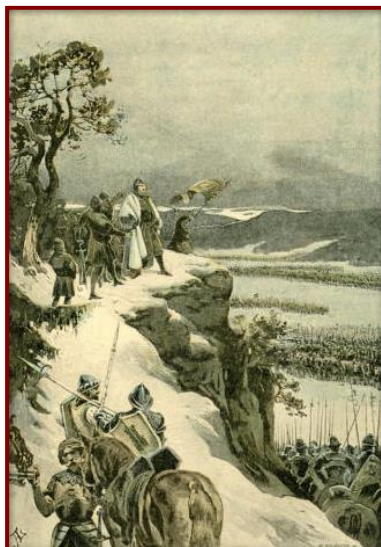
- Vítězstvím v bitvě u Lipan roku 1434 ukončuje panská jednota, husitskou revoluci, kterou bylo české království zmítáno 15 let, a která nás zcela vytrhla z tehdejší Evropy a oproti jejímu vývoji posunula o notný kus dozadu (*v Itálii se již rozvíjela renesance, zatímco u nás jsme byli ve vrcholné gotice ještě ve druhé polovině 15. století*).
- Bitvy u Lipan se na straně panské jednoty zúčastňuje pan Hynce Ptáček z Pirkštejna, pozdější první muž v zemi a politický učitel Jiřího z Poděbrad. Tehdy čtrnáctiletý Jiří z Kunštátu a na Poděbradech byl pravděpodobně u Lipan po boku pana Ptáčka také. Díky Ptáčkovu se Jiří postupně dostává do popředí a do pozice zemského správce při nezletilosti Ladislava Pohrobka. V této funkci si Jiří vydobyl takové postavení, že byl v roce 1458, po smrti Ladislava, jednomyslně českým sněmem zvolen králem, a to jak stranou katolickou, tak kališníky. Po 24 letech od potlačení husitské revoluce, kdy zemně byla de facto bez panovníka (*nepočítáme-li roční epizodu se Zikmundem Lucemburským, stejnou dobu s Albrechtem Rakouským a čtyři roky s nezletilým Ladislavem Pohrobkem*), získala v Jiřím z Poděbrad vskutku velkého krále, ač z nekrálovské krve.
- Jak jsem již naznačil výše, jako král dvojího lidu nemá Jiří snadnou pozici. Většinou evropských panovníků je vnímán jako heretik a české zemně stále jako kacírské. Do toho vstupuje papež Pius II., který označuje kompaktáta, legalizující přijímání podobojí, za neplatná. Jiří se snaží nebezpečí konfliktu předejít diplomatickou ofenzívou, a tím je i ona výše zmíněná mise, kdy Jiří vysílá skvělé poselstvo do střední a západní Evropy s návrhem na ustanovení spolku křesťanských panovníků který by měl mít kontury plynoucí s výše uvedených ukázek navržených bodů.

Myslím, že výčet paralel k naší dnešní současnosti vnímavý člověk uvést nepotřebuje, že si je jistě dosadí sám, přesto ale ty nejmarkantnější uvedu.

- Čtyři desetiletí jsme se zmítali v komunistické totalitě, která nás vytrhla z přirozeného evropského prostředí. Komunisté zde nadělali nedozírné škody, tak jako kdysi husité.
- Po pádu komunismu jsme potřebovali dlouhé období na konsolidaci. S jistou nadsázkou se dá říci, že Václav Havel se vlastně stal hlavou státu dvojího lidu. Tyto všelijaké peripetie jsme nakonec uzavřeli opětným vstupem do západního společenství a do Evropy, jehož **15. výročí jsme si 1. 5. 2019** připomněli.

Jak již bylo konstatováno, Jiřího návrhy nenašly v jeho době uplatnění, a to zvláště proto, že záměrně opomněly papeže a tím církevní moc (Anglie za vlády Jindřicha VIII. se od Říma oddělila až v dalším století). To nemohlo projít a kletba papeže nad Jiřím na sebe nenechala dlouho čekat. Křížová výprava proti Jiřímu pak definitivně zamezila i možnost, aby Jiří vytvořil panovnickou dynastii. Přesto Jiřího diplomatické snahy mu zajistily takovou vážnost, že se například němečtí kurfištní postavili proti papežské klatbě a i nadále Jiřího uznávali jako

českého krále. Papež Pavel II. měl také velký problém získat některého z evropských panovníků, aby se postavil v čelo křížové výpravy proti Jiřímu. Paradoxně to nakonec udělal uherský král Matyáš Korvín, Jiřího zeť, kterému Jiří zachránil život a pomohl k dosažení trůnu. Inu, jak říká staré české přísloví: „Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění!“ Jiří stačí ještě dohodnout mír s Korvínem ve vsi Uhrově (26. února 1469), když Korvínovo vojsko téměř obklíčí u Vilémova, ale tuto dohodu vzápětí Korvín poruší a nechá se v Olomouci (3. května 1469) zvolit odbojnou českou a moravskou katolickou šlechtou českým králem. Jiří je tedy nucen válčit dál, ale konflikt není schopen dotáhnout do konce, neboť 22. 3. 1471 umírá.

*Zascočení uherského vojska
Matyáše Korvína
Jiřího vojskem u Vilémova
Autor kresby: Adolf Liebscher
Volné dílo Wikimedia commons*

*Setkání Jiřího z Poděbrad v Uhrově s Matyášem Korvínem
Autor kresby: Mikoláš Aleš
Volné dílo Wikimedia commons*

Jiřího snaha o řešení sporů mezi národy především bezkonfliktně bez použití síly, je dodnes stále inspirující, neboť, i přes vznik OSN a EU, zažíváme i v 21. století řešení některých konfliktů násilnou cestou.

Pavel P. Ries
1 – 4. května 2019